

ETLA

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS

THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY

Lönnrotinkatu 4 B 00120 Helsinki Finland Tel. 358-9-609 900

Telefax 358-9-601 753 World Wide Web: <http://www.etla.fi/>

Keskusteluaiheita - Discussion papers

No. 631

Soili Lehtonen - Eero Laesterä

KANNATTAAKO KOTITYÖ ?

**Kotityön ja vapaa-ajan hinnoittelu ja
tulonsiirtojärjestelmien yhteisvaikutus
eri tulotasoilla**

LEHTONEN, Soili - LAESTERÄ, Eero, KANNATTAAKO KOTITYÖ? Kotityön ja vapaa-ajan hinnoittelu ja tulonsiirtojärjestelmien yhteisvaikutus eri tulotasoilla. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 1998, 33 s. (Keskusteluaiheita, Discussion Papers, ISSN 0781-6847; No. 631).

TIIVISTELMÄ: Tutkimuksessa tarkastellaan kotityön ja vapaa-ajan markkamääräisen arvottamisen vaikutusta eri elämäntilanteissa olevien perheiden tulonlähdettä koskeviin valintoihin. Kotityön ja vapaa-ajan arvon määrittämisessä käytettiin Olli-Pekka Ruuskanen aiempia tutkimuksia. Tutkimusta varten tehtiin laskennassa käytettyyn laskentaohjelmaan, KOTO-malliin tarvittava räätälöinti. KOTO-mallissa on lähes kaikki tulonsiirtojärjestelmät ja verotus, joten laskelmat ottavat huomioon myös sosiaaliturvajärjestelmistä itsestään aiheutuvat tuloloukut. Laskentaa varten tehtiin useita kuvitteellisia perhetyyppisiä, joiden vapaasti käytettävissä olevien tulojen kehitystä seurattiin kolmenkymmenen tulotason mukaan. Laskelmissa löydettiin useita jyrkentyneitä tuloloukkuja. Tuloloukut vaikuttivat yleisimmin niin, että työn vastaanottamisen kynnyksessä kasvaa edelleen. Vastaavasti työstä kotiin jäämisen kynnyksessä pienenee, kun kotona olevan kotityön ja vapaa-ajan arvo kasvaa verrattuna työssäolijan tilanteeseen.

AVAINSANAT: kannustinloukku, kotitaloustyö, ajankäyttö, työttömyys, työnjakaminen, vapaasti käytettävissä olevat tulot.

LEHTONEN, Soili - LAESTERÄ, Eero, KANNATTAAKO KOTITYÖ? Kotityön ja vapaa-ajan hinnoittelu ja tulonsiirtojärjestelmien yhteisvaikutus eri tulotasoilla. Helsinki: ETLA, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos, The Research Institute of the Finnish Economy, 1998, 33 p. (Keskusteluaiheita, Discussion Papers, ISSN 0781-6847; No. 631).

ABSTRACT: This paper examines the effects of market-based valuations of home production and leisure on the choice of income source made by households in different situations. The study uses earlier research conducted by Olli-Pekka Ruuskanen to determine the valuations of household production and leisure. For purposes of this research, we tailored the program used to derive numerical calculations, the KOTO model. The KOTO model takes into account nearly all transfer payment systems and taxation, thus the calculations also reflect income traps caused by the social security system itself. For purposes of the calculations, we constructed many hypothetical family types and followed their disposable income development over thirty income levels. We found many striking income traps. In most cases, the effects of income traps were such, that the employment acceptance threshold continues to rise. Similarly, the threshold of abstaining from employment to remain at home decreases as the value of home production and leisure for those not employed increases relative to the values corresponding to the employed.

KEY WORDS: incentive trap, household production, use of time, unemployment, division of labor, disposable income.

I. KOTITYÖN JA VAPAA-AJAN HINNOITTELU

YK:n, maailman pankin, kansainvälisen valuuttarahaston ja OECD:n suosituksissa esitetään kotituotannon lukemista osaksi kansantalouden tilinpitoa jo lähitulevaisuudessa (Ruuskanen 1997). Kotitalouksissa tehtävä työ liittyy monella tavalla nyky-yhteiskunnassa niin yksityisten kuin julkistenkin palvelujen kysyntään ja hinnoitteluun sekä työllisyyteen. Tulevaisuudessa bruttokansantuote ei kenties jää ainoaksi mittariksi, johon kotityön arvioiminen markoissa vaikuttaa, yhtäläillä kotityön arvon voidaan ajatella vaikuttavan myös perheen käytettävissä oleviin tuloihin.

Kotimaisessa työttömyys- ja kannustinloukkukeskusteluissa on esillä pelko siitä, että tulonsiirtojärjestelmät kannustavat erityistapauksissa pysymään työttömänä, vaikka työtä ehkä olisikin tarjolla (esimerkiksi Vartia – Ruuskanen, Helsingin Sanomat 26.10.1997). On alettu pohtia, mitä työtön työllistyessään menettää ja kuinka suuri työstä maksettavan palkan olisi oltava, jotta palkka korvaisi sekä menetetyt sosiaaliset tulonsiirrot, että myös menetykset kotityöajassa ja vapaa-ajassa?

Kynnyspalkkaa on käytetty mittarina, joka osoittaa, minkä suuruinen bruttopalkka työllistyessä toisi saman tai suuremman käteenjäävän tulon kuin minkä työttömänä (tai johonkin muuhun sosiaalietuuteen oikeutettuna) saa. Koska työllistyessä menettää aikaa, jota työttömänä on voinut käyttää kotitöihin ja vapaa-ajan viettoon, on todennäköistä, että kynnyspalkan oikea taso on vielä korkeammalla kuin mitä pelkästään käytettävissä olevat tulot näyttäisivät kertovan (käytettävissä oleviin tuloihin on laskettu ansio- ja pääomatulot sekä kertyvät sosiaaliset tulonsiirrot, ja summasta on vähennetty maksettavat verot ja muut veronluonteiset maksut). Jos kotityölle ja vapaa-ajalle saataisiin määriteltyä käypä arvo markkoina, voitaisiin nämä huomioivalla kynnyspalkan käsitteellä esittää ja arvioida kotitalouksien päätöksentekotilanteita nykyistä kattavammin.

Kannustinloukkukeskustelussa tavallisesti kysytään sitä, millä palkalla työttömän ei kannata ottaa työtä vastaan, ja saada elantonsa tulonsiirtojärjestelmän etuuksista. Yhtä lailla voitaisiin kysyä *milloin työllisen kannattaisi vähentää työaikaansa ja palkkaansa ja jättää enemmän aikaa kotityölle ja vapaa-ajalle*. Viimemainittu kysymys on esillä erityisesti niissä kotitalouksissa, joissa mietitään osa-aikatyön, vuorotteluvapaan tai osa-aikaeläkkeen mahdollisuuksia ja seurauksia.

Sosiaalipoliittisten tulonsiirtojärjestelmien tavoite ja/tai vaikutus on pääsääntöisesti ollut, että ne kaventavat eri tuloryhmien välisiä tuloeroja ja tasoittavat taloudellisia heilahteluja eri elämäntilanteissa. Viimekädessä sosiaaliturvajärjestelmien ja erityisesti toimeentulotuen on katsottu muodostavan turvaverkon, joka varmistaa, että kukaan ei joutuisi taloudellisesti täysin heitteille missään elämäntilanteessa.

Kun kotityölle ja vapaa-ajalle lasketaan rahallinen arvo, tulee tulotason ja elintason käsitteisiin uusi muuttuja mukaan. Laskennalliset tuloerot työssäolevien ja palkkatyön ulkopuolella elävien välillä pienenevät. Myös ajankäytöltään erilaiset elämäntilanteet tai valinnat muuttuvat suhteessa toisiinsa, kun vertailussa huomioidaan kotityön ja vapaa-ajan hyöty (tai aikaansaatu taloudellinen säästö).

Raportin tavoitteet

Tässä raportissa lasketaan alustavasti eri sosiaaliturvajärjestelmien sekä verotuksen yhteisvaikutusta ja sitä mitä *eri tulotasoilla* merkitsisi, kun kotityölle ja vapaa-ajalle annetaan (joku) markkamääräinen arvo.

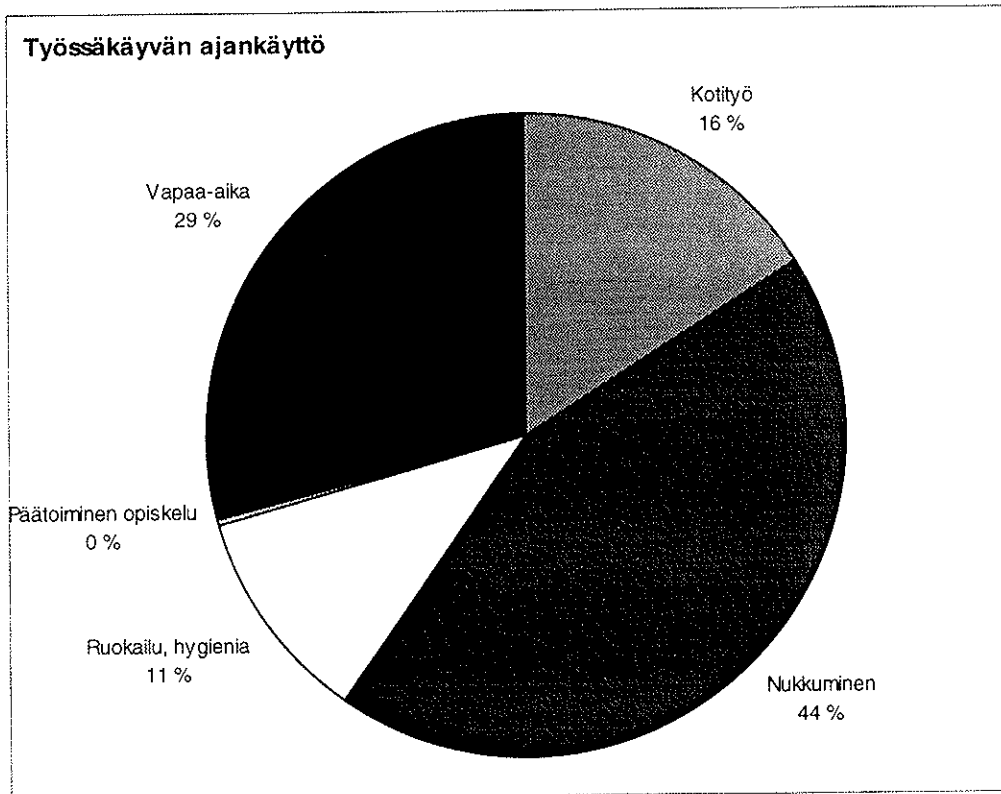
Käytämme laskelmissamme Olli-Pekka Ruuskasen (1996 ja 1997) esittelemiä arvioita kotityön ja vapaa-ajan hinnoittelussa sekä samoja ajankäyttötilastoja vuosilta 1987 ja 1988. Esimerkkilaskelmissamme kotityöstä ja vapaa-ajasta saatava hyöty on laskettu sekä työlliselle että työttömälle. Näin ollen, vaikka ajan hinnoittelu olisikin hyvin halpa, tulee laskennallisesta edusta helposti suuri summa. Ansiotyöhön kuluu työssäkäyvällä keskimäärin 22%, kotityöhön 13% ja vapaa-ajanviettoon 23% ajasta.

Kaaviot ja taulu työssäkäyvän ja työttömän ajankäytöstä

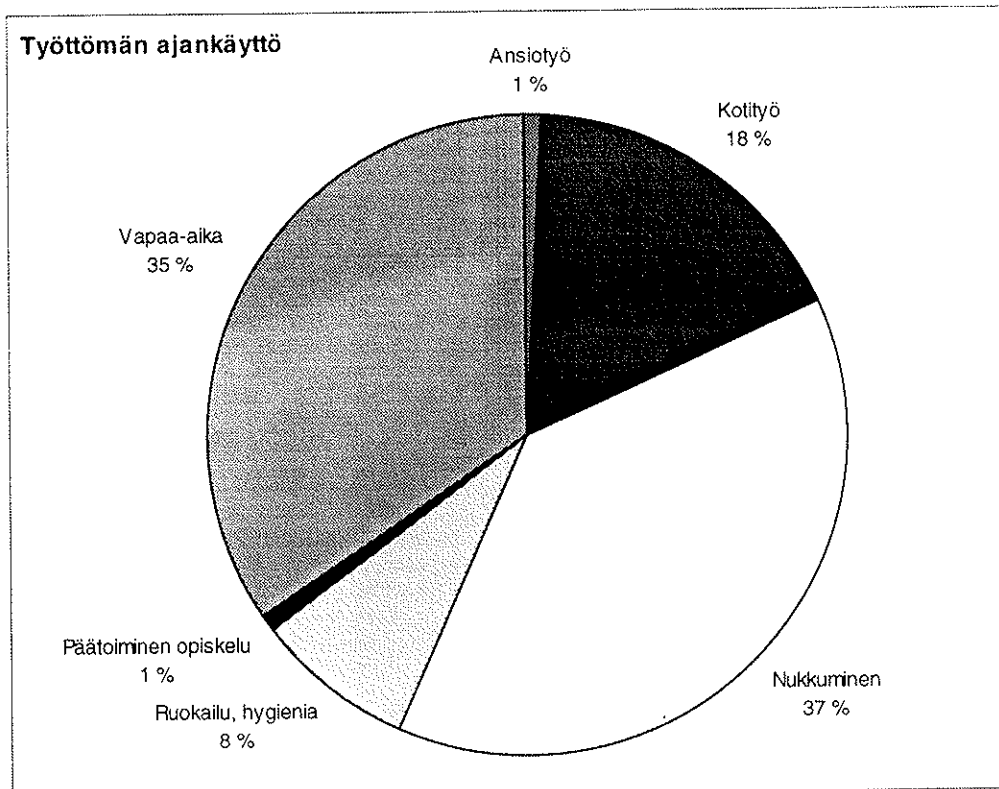
Taulukko 1: Työssäkäyvän ja työttömän ajankäyttö

Tuntia/vko	Kaikki			Miehet			Naiset		
	Työtön	Työllinen	Ero	Työtön	Työllinen	Ero	Työtön	Työllinen	Ero
Ansiotyö	1,31	36,59	-35,28	1,59	41,32	-39,73	-1,03	31,58	-32,61
Kotityö	29,17	21,00	8,17	22,17	15,38	6,79	37,55	26,57	10,98
Nukkuminen	64,03	57,03	7,00	63,35	56,42	6,93	64,45	57,38	7,07
Ruokailu, hygienia	13,53	14,07	-0,54	14,28	14,14	0,14	13,11	14,00	-0,89
Päätoiminen opiskelu	1,03	0,14	0,89	1,31	0,14	1,17	0,21	0,14	0,07
Vapaa-aika	57,59	38,23	19,36	64,10	39,33	24,77	50,45	36,59	13,86

Kuvio 1

Kuvio 2

Todelliseen valintatilanteeseen verrattuna kotityön ja vapaa-ajan hinnoittelu on ehkä puutteellinen menetelmä saada näkyviin ja mitattaviksi ne kriteerit, joiden pohjalta kotitalouksissa tehdään valintoja suhteessa työelämään, perheeseen jne, mutta hinnoittelun avulla saadaan keskusteluun yhteiskunnallisesti ja kansantaloudellisesti tärkeitä kysymyksiä. Kotityön ja vapaa-ajan markoiksi muuttaminen nostaa esiin myös kysymyksen mitä rahalla voi ja kannattaa mitata.

Esitämme seuraavassa laskelmia

- erityyppisten kotitalouksien tuloista ja pakollisista menoista ja siitä,
- kuinka vapaasti käytettävissä olevat tulot muuttuvat eri tulotasoryhmissä silloin, kun sekä kotityölle että vapaa-ajalle annetaan markkamääräiset arvot.

Esimerkeillä voi hieman havainnollistaa sitä kirjoa, minkä eri tulonsiirrot ja ajan arvottaminen yhteisvaikutuksenaan tuottavat.

Laskelmien lähtökohdat

Tässä työssä kotityölle ja vapaa-ajalle on määritelty seuraavat hinnat (vrt. Ruuskanen 1997, 6-7),

- kotityö 39,64 mk/tunti ja
- vapaa-aika 7,90 mk/tunti.

Sekä miehen että naisen kotityön ja vapaa-ajan arvo on arvioitu yhtä suuriksi.

Edellisen lisäksi kotityön ja vapaa-ajan arvo on laskelmissa kaikille sama riippumatta perheen lapsiluvusta, työn vaativuudesta, tekijän ammattitaidosta tai palkkatasosta tms.

Laskelmat osoittavat, kuinka *vahvasti yksinkertaistetuista lähtökohdista arvioituna* kotityön ja vapaa-ajan arvottaminen voisi näkyä kotitalouksien päätöksenteossa. Lähtökohdista johtuen raportti ei välttämättä anna aineksia suoriin johtopäätöksiin käytännön politiikan tasolla tai arkitodellisuudessa.

Voidaan esittää perusteltua kritiikkiä oletuksista naisten ja miesten ajankäytön jakautumisesta sekä hinnoittelusta, kuten Ruuskanenkin toteaa (1997, 4-6). Raportin lopussa palataan lyhyesti näihin ajan arvottamisen ja tilastollisten ajankäyttöoletusten ongelmiin.

Laskelmissa pääesimerkitapauksina ovat

- 1) yksinasuva nainen tai mies,
- 2) avio- tai avopari sekä
- 3) perhe, jossa on äiti, isä ja kaksi alle kolmevuotiasta lasta.

Yksinasuvan naisen ja miehen kohdalla esitetään laskelmat kuudesta erilaisesta elämäntilanteesta: näissä tapauksissa henkilö on joko

- kokopäivätyössä,
- työttömänä,
- vuorotteluvapaalla,
- osa-aikalisällä,
- osa-aikaeläkkeellä tai
- eläkkeellä.

Yhdessäasuvan parin kohdalla on verrattu tilanteita, joissa toinen siirtyy työhön tai työttömäksi. Nelihenkisen perheen kohdalla on laskettu tilanne, joissa molemmat ovat töissä ja lapset kunnallisessa päivähoitossa. Tätä verrataan tilanteisiin, joissa lapset hoidetaan kotona, kun toinen vanhempi on palkkatyössä ja toinen työttömänä tai kun toinen saa kotihoidontukea.

Etuuksien määrää laskettaessa on käytetty 30 tulotasoa, jossa tulotason porras on tuhat markkaa eli pohjatulo (joko palkka tai sosiaalietuuden laskennassa käytetty palkkatulo) on 0 - 29 000 mk/kk.

Laskelmat on tehty *KOTO-mallilla* (Perlacon Oy), johon on lisätty osa, jossa voi vapaasti määritellä yksilökohtaisesti kotityöhön ja vapaa-aikaan käytettävä ajan kuukaudessa ja antaa niille haluamansa hinnan (mk/h). Kuva tästä modulista on raportin seuraavalla sivulla.

Ohjelmassa on verotuksen lisäksi mahdollista laskea merkittävimpien sosiaalietuuksien markkamäärät sekä normien mukaiset hinnat sosiaalipalveluille. Raportin esimerkeissä on pyritty yksinkertaisuuteen ja laskelmat on tehty tarkastelemalla eri tilanteita vuositasolla (ts. oletettu tilanteen, esimerkiksi osa-aikatyön, kestävän koko vuoden). *KOTO-mallilla* voidaan laskea hyvinkin tarkasti yksittäisen henkilön tai kotitalouden käytettävissä olevat tulot silloinkin, kun tilanne vaihtelee vuoden sisällä. (Ohjelmalla on tehty avustavia laskelmia myös todellisissa valintatilanteissa. Ks. Hermansson ym. 1996).

Kuva KOTO –mallin näytöstä, joka on tehty erityisesti tätä laskelmaa varten.

VAPAA-AIKA JA KOTITYÖ					
	I aikuinen	II-aikuinen			
Vapaa-ajan tunteja	39,33	36,59	(Valitsee sen mukaan, onko		
Kotityötunteja	15,38	26,57	"kotona" vai "työssä")		
Vapaa-ajan tunnin hinta mk	7,90	7,90			
Kotityötunnin hinta mk	39,64	39,64			
Onko työssä vai kotona	Työssä	Työssä	(Perustiedoista)		
Vapaa-ajan tunnit yht. mk / vko	311	289			
Kotityön tunnit yht. mk / vko	610	1 053			
Laskennallinen hyöty/vrk	131	192			
Kerroin kuukausituloiksi	21,50	21,50			
Vapaa-ajan tunnit	954	888			
Kotityötunnit	1 873	3 235			
Hyöty mk/kk	2 827	4 123	6 950	(Nolla, jollei ikä >0)	
Nettokorvausaste: työttömänä olevan KOT/ansiotyössä olevan KOT					
Kynnispalkka: miltä bruttopalkalla KOT on suurempi kuin työttömänä					
TYÖTTÖMÄN JA TYÖLLISEN VIIKOTTAISEN AJANKÄYTÖN EROT TUNTEINA JA MINUUTTEINA					
Miehet	Työtön	Työllinen	Nainen	Työtön	Työllinen
Kotityö	22,17	15,38	Kotityö	37,55	26,57
Vapaa-aika	64,1	39,33	Vapaa-aika	50,45	36,59
Kotityön tuntiarvo	39,64 mk/tunti		Lähde: ETLA 1997		
Vapaa-ajan tuntiarvo	7,90 mk/tunti				

Kotitöihin ja vapaa-aikaan käytettävä aika

Ruuskanen on nojautunut vuoden 1987 ajankäyttötutkimuksessa kerättyihin tilastotietoihin työttömien ja työllisten ajan käytöstä. Tällaisen tilastoaineiston ongelmana Ruuskanen mainitsee erityisesti sen, että poikkileikkausaineistossa työttömät ja työlliset ovat eri ryhmä, eikä voida olettaa, että työllisestä työttömäksi (tai päinvastoin) joutuvan ajankäyttö muuttuu vastaavalla tavalla. Ajankäytössä ei ole huomioitu sitäkään, kuinka eri tavalla lapsiperheet ja lapsettomat aikaansa käyttävät. Lisäksi kymmenessä vuodessa sekä työelämä, vapaa-ajan vietto ja kotityöt, että niihin käytetty aika ovat muuttuneet. Myös työttömyys niin yhteiskunnallisena ilmiönä kuin yksilöllisenä kokemuksena on erilainen kuin kymmenen vuotta sitten.

Muiden tilastoaineistojen puuttumisen vuoksi myös tässä tutkimuksessa käytetään vuoden 1987 ajankäyttötutkimuksen lukuja, vaikka tiedostamme sen käyttöön liittyvät ongelmat.

Esimerkilaskelmissamme oletuksena on, että työttömästä työlliseksi siirtyessään mies ja nainen käyttävät alla olevan taulukon mukaan aikaa (tuntia kuukaudessa) kotitöihin ja vapaa-ajan viettoon

Taulukko 2. Miehen ja naisen kotityöhön ja vapaa-aikaan keskimäärin käyttämät tunnit kuukaudessa

	Mies		Nainen	
	työtön	työllinen	työtön	työllinen
Kotityö	22.17	15.38	37.55	26.57
Vapaa-aika	64.10	39.33	50.45	36.59

Lähde: Tilastokeskuksen ajankäyttötutkimus 1987/88, ks. Ruuskanen 1997, 3

Ajan hinnoittelu

Ajan käytön arvioimisen lisäksi toinen suuri kysymys on ajan hinnoittelu. Käytämme tässäkin Ruuskasen esimerkkiä ja valitsimme yhden hänen käyttämistään kolmesta arvosta. Niiden pohjana on ollut kunnallisen kodinhoitajan palkka vuodelta 1990:

- 1) bruttopalkka 39,64 mk/tunti
- 2) nettopalkka 25,17 mk/tunti, eli 39,64 mk/tunti, josta on vähennetty 36,5%, joka oli keskimääräisen palkansaajan veroaste vuonna 1995
- 3) bruttopalkka + sosiaalikulut eli 50,72 mk/tunti.

Valitsimme suuruudeltaan keskimmäisen nettopalkan (vaihtoehto 2, nettopalkka 25,17 mk/tunti, bruttopalkka 39,64 mk/tunti).

Vapaa-ajalle ei ole perusteltua määritellä yhtä suurta arvoa, koska se ei ole samalla tavalla "tuottavaa". Aiemmassa raportissaan Ruuskanen (1996, 6) on käyttänyt vapaa-ajalle hintaa 7,90 mk/tunti, jota myös tässä raportissa käytetään.

KOTO-laskelmissa ajan arvoa ei veroteta, eli rahaksi muutettu hyöty on lisätty esimerkkitapausten vapaasti käytettävissä oleviin tuloihin omana palkkatuloista ja sosiaalietuuksista poikkeavana laskennallisena tulona. Kotitalouksien kannalta kyse on rahallisen tulon sijasta ennemminkin säästöistä.

Vapaasti käytettävissä olevat tulot (VKOT)

Kotitalouksen rahaliikennettä tutkiessa tilannetta voidaan kuvata useilla tunnusluvuilla. Koska tavoitteenamme on näyttää tulonsiirtojärjestelmien vaikutuksia yhdistettynä ajan arvottamiseen, käytämme yleisesti käytössä olevan tunnusluvun, käytettävissä olevien tulojen (KOT) sijasta summaa, jota kutsutaan KOTO- mallissa *vapaasti käytettävissä olevaksi tuloksi (VKOT)*. Vapaasti käytettävissä olevat tulot on Tampeen yliopiston lehtorin, hallintotieteiden lisensiaatti Pentti Rönkön kehittämä ja tutkimuksissaan käyttämä tunnusluku.

Vapaasti käytettävissä olevat tulot on se summa, joka jää jäljelle, kun palkasta ja/tai sosiaalietuuksista (lapsilisistä alkaen) vähennetään verot, vuokra ja mahdolliset päivähoitokulut sekä ruoka-, vaate- tms. välttämättömät menot (toimeentulotuen laaja perusosa). Liitteenä 1 on esimerkkituloste KOTO –mallin perheen "tuloslaskelmasta".

Laskelmissa siis oletetaan, että kotitalouksilla on tietyt samat asumis-, ruoka ym. välttämättömät menot tulotasosta riippumatta. KOTO-malli laskee pienituloisille myös asumistuen sekä norminmukaisen toimeentulotuen. Todellisuudessa kuntien sosiaalitoimistojen myöntämä toimeentulotuki on tapaus- ja tilannekohtaisesti tarveharkintainen, joten esimerkkiperheet saisivat luultavasti eri kohtelun kunnasta riippuen.

Kela on esittänyt, että myös asumistukeen tulisi tarveharkintaa siten, että vapaaehtoinen työn jakaminen ja sen vuoksi tapahtuva tulojen pieneneminen ei oikeuttaisi asumistukeen (HS, elokuu1997).

Yksinkertaisuuden vuoksi esimerkkitapausten verotuksessa ei ole mukana vähennyksiä ammattiyhdistysmaksuista tai työmatkakuluista tai lainan koroista, jotka oikeassa elämässä hieman lieventävät verotusta. Suurituloisilla yhteiskunnan tuki näkyy toimeentulotukea ja asumistukea epäsuoremmin esimerkiksi lainojen korkovähennysten kautta. Tämä tuki jää tässäkin "piiloon". Sen sijaan automaattisesti verotoimistossa tehtävät vähennykset kunnallis- ja valtionverotuksessa ovat mukana KOTO-mallin verotuksessa.

Työttömyyspäivärahaa, vuorottelukorvausta ym. sosiaalietuuksia verotetaan palkkatuloa ankarammin, sillä niistä ei tehdä samoja vähennyksiä kuin palkkatulosta (tai pääomatulosta). Asumistuki, toimeentulotuki ja lapsilisät ovat verottomia tulonsiirtoja.

Eläketapauksissa erot "ei-eläkeläisiin" syntyvät verotuksen eläkevähennyksestä ja eläkeläisten asumistuesta.

Kynnyspalkka

Tässä raportissa kynnyspalkaksi määritellään vapaasti käytettävissä olevat tulot, joissa ajan arvo on huomioitu. Esimerkiksi henkilöllä, jonka ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha on laskettu 5 000 tai 10 000 mk:n palkasta vapaasti käytettävissä olevat tulot muodostuvat työssä ollessa ja työttömänä seuraavasti:

Taulukko 3. Työllisen ja työttömän tulot ja menot tulotasoilla 5 000 mk/kk ja 10 000 mk/kk

	Työssä	Työttömänä	Työssä	Työttömänä
Bruttopalkka	5 000 mk		10 000 mk	
Työttömyyspäiväraha		+3 477 mk		+5 482 mk
Verot	-1 160 mk	- 655 mk	-3 276 mk	-1 239 mk
Vuokra	-1 700 mk	-1 700 mk	-1 700 mk	-1 700 mk
Asumistuki		+ 444 mk		
Ruoka ym. kulut	-2 021mk	-2 021mk	-2 021mk	-2 021 mk
Toimeentulotuki		+ 455 mk		
VKOT	119 mk	0 mk	3 003 mk	522 mk

Kynnyspalkka,
jossa ajan arvo huomioitu

Miehellä	4 123 mk	4 645 mk
Naisella	5 796 mk	6 318 mk

Ajan arvon huomioonottava kynnyspalkka lasketaan kaavalla

Kotityö, tuntia x 39,64 mk/tunti + vapaa-aika, tuntia x 7,90 mk/tunti + VKOT

Jos oletetaan, että ajan arvo on edellä määritelty mielekkäällä tavalla, voi ylläolevasta taulukosta tehdä esimerkiksi sen johtopäätöksen, että työttömän, jonka palkka ennen työttömyyttä on ollut 5 000 mk

kannattaisi ottaa vastaan työ, jossa bruttopalkka olisi sama tai isompi kuin ajan arvon huomioiva kynnyspalkka: miehellä 4 123 mk ja naisella 5 796 mk.

Toisaalta suurempituloisella, n. 2 000 mk enemmän työttömyyskorvausta (bruttona) saavalla, kynnyspalkka olisi sekä miehen että naisen kohdalla vain 522 mk enemmän. Eli 10 000 markkaa ansainneen miehen kannattaisi ottaa vastaan jo yli 800 mk työttömyyskorvaustaan parempituloisen työ ja naisen puolestaan työ, josta palkka olisi vajaan 1 000 mk ansiosidonnaista korvausta isompi. Verotuksen progression voi siis tulkita kannustavan erityisesti hyväpalkkaisia ottamaan jopa reilusti aiempaan palkkaan nähden pienempipalkkaisempi työ vastaan.

Raportin taulukoissa ei myöhemmin esitetä kaikkia esimerkkitapausten tuloja ja menoja, vaan niihin on koottu vain eri tulotasoilta lasketut vapaasti käytettävissä olevat tulot sellaisenaan sekä summat, joissa edelliseen on lisätty ajan arvo markkoina.

II TULONSIIRTOJÄRJESTELMÄT JA AJAN ARVO LASKELMISSA

Esimerkkitapaukset

Esimerkkitapauksissa on mukana kolmentyyppisiä kotitalouksia, jotka kaikki asuvat vuokra-asunnossa Tampereella. Tampereen kunnallisveroprosentti oli vuonna 1997 16,75 ja kirkollisveroprosentti 1,25.

Asumiskulut ovat seuraavat:

- 1) Yksin asuva mies tai nainen: vuokra 1700 mk/kk, asunto 37 m²
- 2) Yhdessä asuva mies ja nainen: 2500 mk/kk, 57 m²
- 3) Äiti, isä ja lapset 1v ja 3v: 4 000 mk/kk, 90 m²

Asumiskulujen lisäksi esimerkkiperheiden kuluiksi on oletettu samat summat ruokaan ym. pakollisiin menoihin kuin mitä toimeentulotuen normissa määritellään. (Yksinasuvalla 2021 mk/kk, yhdessä asuvilla avo- tai aviopareilla 1 718 mk/henkilö/kk ja alle 10 –vuotias lapsi 1334 mk/kk). Pakolliset menot oletetaan siis vakioiksi siitä huolimatta, onko kokopäiväisesti työssäkäyvä vai ei, vai onko tai hyvä- tai huonotuloinen.

Todellisuudessa voisi olettaa, että esimerkiksi työssäolevalla työmatkakulut tai ruokakulut yleensä poikkeavat työttömän tai vuorotteluvapaalla olevan vastaavista kuluista. Sekä asumiskuluilla että "pakollisilla" menoilla on taipumus kasvaa parempituloisilla. Näissä laskelmissa toimeentulotuen normin käyttämistä arkipäivän menojen määrittämisessä voi perustella ajatuksella, että normissa mainittu on välttämätön summa, jonka arvioidaan riittävän elämiseen nyky- Suomessa. Lisäksi toimeentulotuen laajan perusosan markkamäärä on ainoa poliittisesti normeerattu kulutuksen taso, ja siinä mielessä riidattomin valittavissa oleva taso. Normissa määriteltyä suuremmat ruoka- ym. kulut ovat siis tietystä mielessä "vapaasti valittavissa".

Esimerkkikotitalouksien määrä Suomessa

Taulukossa 4 on esitetty Tilastokeskuksen tulonjakotietokannasta poimitut tiedot esimerkkien mukaisista perhetyypeistä Suomessa 1993. Vuorotteluvapaalla ja osa-aikaisillä olevista tiedot on saatu työministeriön kesäkuun 1997 tilastotiedoista.

Taulukko 4: Esimerkkitapausten lukumäärät Suomessa

Tapausten lukumäärät (m= mies, n=nainen)

			Perheitä kpl	Aikui- sia kpl	Aikuisia yhteensä	%:ia kaikista perheistä	%:ia aikuisista
1	m	ansiotulot	204 295	1	204 295	9 %	5 %
2	m	opiskelee	31 595	1	31 595	1 %	1 %
3	m	työtön	67 010	1	67 010	3 %	2 %
4	m	eläkeläinen	99 593	1	99 593	4 %	3 %
5	n	ansiotulot	258 223	1	258 223	12 %	7 %
6	n	opiskelee	36 219	1	36 219	2 %	1 %
7	n	työtön	41 428	1	41 428	2 %	1 %
8	n	eläkeläinen	313 019	1	313 019	14 %	8 %
9	m n	molemmat ansiotuloilla	225 065	2	450 130	10 %	12 %
10	m n	molemmat ansiotuloilla, kaksi lasta, kunn.ph	107 104	2	214 208	5 %	6 %
11	m n	mies työssä, nainen kotihoidontuella, kaksi lasta	21 708	2	43 415	1 %	1 %
12	m n	mies työssä, nainen työtön	66 968	2	133 935	3 %	3 %
13	m n	mies työtön, nainen työssä	61 126	2	122 252	3 %	3 %
			1 533 353		2 015 323	68 %	52 %

Tietokannassa yhteensä

Aikuisia	3 848 810
Lapsia	1 165 990
Lapset + aikuiset	5 014 800
Perheitä kpl	2 242 974

Lähde: Tilastokeskus 1993

14	n	vuorotteluvapaalla 31.6.1997	2508
15	m	vuorotteluvapaalla 31.6.1997	1062
16	m n	vuorotteluvapaalla 31.6.1997	3570
17	n	osa-aikaisän avulla työllistyneet 31.6.1997	5018
18	m n	osa-aikaisän avulla työllistyneet 31.6.1997	5629

Lähde: Työministeriön työnvälitystilasto, kuukausikertomus kesäkuu 1997

Huom. Työministeriö ei tilastoi tietoja osa-aikaisän saajista, vain työllistyvistä

Yksin asuvat naiset ja miehet

Yksinasuville naisille ja miehille on laskettu tilanteet, joissa

1.1) Esimerkkihenkilö on kokopäiväisessä palkkatyössä. Palkat 0 - 29 000 mk/kk

1.2) Esimerkkihenkilö on työttömänä ja saa ansiosidonnaista päivärahaa. Ansiosidonnainen työttömyysturva on laskettu lähtöpalkoista 0 - 29 000mk/kk (n. alle 3 000 mk tuloilla se jää minimiinsä eli peruspäivärahan suuruiseksi 2 537 mk/kk).

1.3) Esimerkkihenkilö on vuorotteluvapaalla koko vuoden. Vuorottelukorvaus on 60 % työttömyyspäivärahasta. Minimissään se on 1 522 mk/kk, maksimissaan 4 500 mk/kk. Tuhannen markan verotonta ammattikoulutusrahaa ei ole tässä otettu mukaan (oletuksena on, ettei esimerkkihenkilö tee palkkatyötä vuorottelun aikana. Palkkahan pienentäisi vuorottelukorvausta kuten palkka vähentää soviteltua työttömyyskorvaustakin). Ajankäyttö on oletettu samaksi kuin työttömällä.

1.4) Esimerkkihenkilö on jakanut työnsä 50%:sti eli on osa-aikalisällä, jonka laskennassa lähtöpalkkana 0 - 29 000 mk. Kokopäivätyötä tekevään verrattuna hän saa siis 75 % tuloja, joista työnantajalta 50% palkasta ja osa-aikalisää puolet menetetyistä palkasta eli 25%. Vapaa-ajassa ja kotityössä saatu ajallinen hyöty on kokopäivätyöntekijää suurempi. Henkilön ajankäyttö on puolet työllisen ja puolet työttömän ajasta.

1.5) Työntekijä jää 50% osa-aikaeläkkeelle. Tulot kuten edellä 50% palkkaa ja 25% osa-aikaeläkettä. Myös tässä kotityön ja vapaa-ajan laskennallinen etu on kuten osa-aikalisjärjestelmässä edellä.

1.6) Lopuksi vertailussa ovat tilanteet, joissa henkilö jää kokoaikaisesti työeläkkeelle. Eläkkeen suuruudeksi on määritelty 60% palkasta (eläkepalkka tulotasoin 0 - 29 000 mk/kk). Oletuksena on, että esimerkkihenkilö on oikeutettu tuohon täyteen työeläkkeeseen ja hän on ansainnut indeksikorotukset huomioiden saman eläkepalkan jokaisena eläkkeen laskentaan vaikuttavana vuonna.

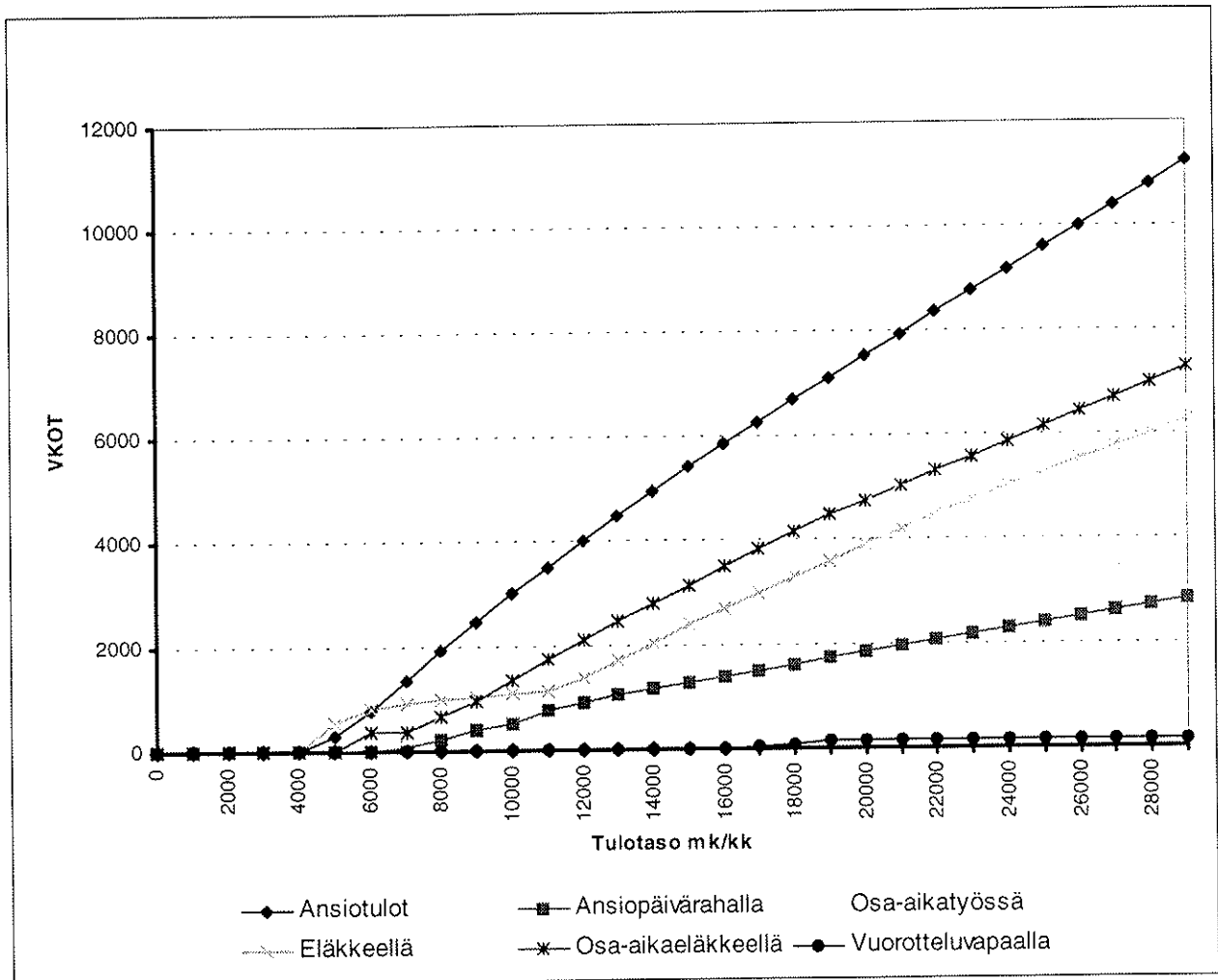
Yksin asuvien kynnyspalkat ilma ajan arvoa

Kuviosta 3 ilmenee kuinka suuret vapaasti käytettävissä olevat tulot ovat naisella tai miehellä kun tulonlähteenä ovat

- ansiotulot,
- ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha,
- osa-aikalisä ja osa-aikatyön palkka
- vuorottelukorvaus,
- osa-aikaeläke ja osa-aikatyön palkka
- (ansiosidonnainen) työeläke.

Kuvion mukaan työeläkkeellä olevalla, jonka eläke on laskettu alle 4 000 - 6 000 markan eläkepalkasta, on enemmän vapaasti käytettäviä tuloja kuin kokoaikaisessa työssä olevalla 4 000 - 6 000 mk ansaitsevalla. Kuten aiemmin todettiin, eläkeläisen ja "ei-eläkeläisen" kesken olennaisimmat erot syntyvät verotuksen eläketulovähennyksestä ja eläkeläisten asumistuesta. Muilta osin palkkatyöstä jää selkeästi enemmän rahaa käytettäväksi pakollisten menojen jälkeen. Vuorotteluvapaalla olevan on puolestaan selvittävä pienimmillä tuloilla, jotka maksimissaankin ovat vain 163 mk.

Kuvio 3 Vapaasti käytettävissä olevat tulot naisella ja miehellä ilman ajan hinnoittelua

Taulukossa 5 on koottu yksinasuvan naisen ja miehen vapaasti käytettävissä olevat tulot eri elämäntilanteissa. Tämän jälkeen on esitetty miehelle ja naiselle erikseen lasketut vapaasti käytettävissä olevat tulot, joihin on lisätty laskennallinen kotityöstä ja vapaa-ajasta kertynyt rahallinen hyöty.

Taulukko 5. Vapaasti käytettävissä olevat tulot naisella ja miehellä työssä, työttömänä, vuorotteluvapaalla, osa-aikalisällä ja -eläkkeellä ja työeläkkeellä ilman ajan hinnoittelua ja ajan hinnoittelun kanssa. (Taulukko raportin liitteenä)

Yksinasuvien kynnyspalkat kun ajan arvo on huomioitu

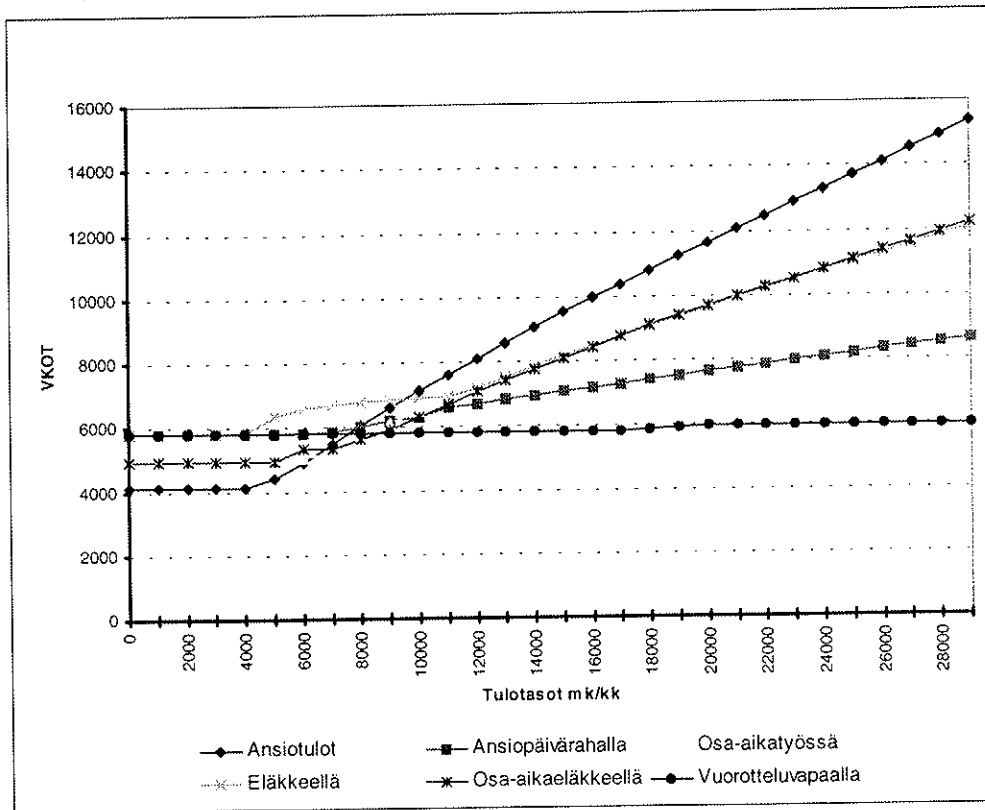
Taulukossa 6 on esitetty laskennalliset kotityön ja vapaa-ajan markkamääräiset hyödyt naiselle ja miehelle eri elämäntilanteissa. Kokopäivätyössä olevan naisen ja miehen kotityön ja vapaa-ajan laskennallisen hyödyn ero on 1 296 markkaa. Työttömällä naisella ja miehellä se on 1 541 mk ja 50% osa-aikatyössä ero sukupuolten välillä on 1 419 mk.

Taulukko 6. Kotityön ja vapaa-ajan hyöty työssä ja työttömänä miehellä ja naisella

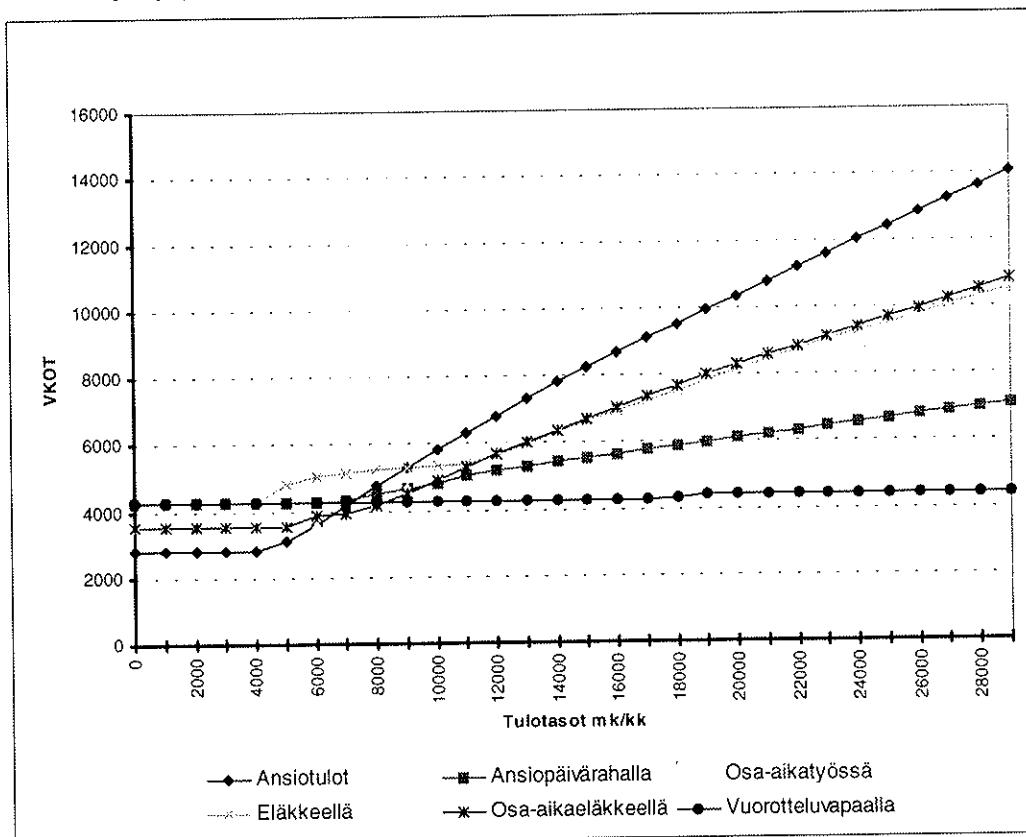
Kotityön ja vapaa-ajan arvo	Työssä	Työttömänä	50 % osa-aikatyössä
Miehellä	2 827	4 255	3 541
Naisella	4 123	5 796	4 960
ero	1 296	1 541	1 419

Kuviossa 4 on esitetty käyrät (tiedot taulukosta 5), joissa vapaasti käytettävissä oleviin tuloihin on lisätty naisen kotityöstä ja vapaa-ajasta saama laskennallinen hyöty. Kuvio 5 puolestaan kuvaa vastaavaa tilannetta miehen ajankäytöllä. Lähtökohtana olevien tilastojen mukaan nainen käyttää kotitöihin enemmän aikaa kuin mies. Koska kotityön hinta on sama ovat kuvioiden käyrät samat muuten, mutta naisen kohdalla ne asettuvat ylemmäksi ajankäytön eron mukaan.

Kuvio 4 Naisen kynnyspalkat, kun ajan arvo on huomioitu.

Kuvio 5 Miehen kynnyspalkat, kun ajan arvo on huomioitu.

Kun verrataan käyriä kuvioissa 3 käyriin kuvioissa 4 (nainen) ja 5 (mies) nähdään, että kun kotityön ja vapaa-ajan hyöty otetaan huomioon VKOT kasvaa odotetusti kaikissa vaihtoehdoissa, mutta samalla käyrien keskinäinen suhde muuttuu.

Kuvioiden 4 ja 5 kiinnostavimpia kohtia ovat käyrien leikkauskohdat. Esimerkiksi kuviossa 4 vasta tulotasolla 6 000 mk alkaa palkkatyössä jäädä enemmän rahaksi muutettua hyötyä verrattuna osa-aikaisjärjestelmään 50 % työajalla. Ts. *näillä kotityön ja vapaa-ajan hinnoilla* alle 6 000 mk ansaitsevien kannattaa harkita osa-aikaiselle siirtymistä. Miehen kohdalla (kuvio 5) kynnyispalkka tässä suhteessa on lähes sama.

Toinen tapa lukea kuvioita 4 ja 5 on tutkia y-akselilta (VKOT) lähtien sitä, miltä tulotasoilta eri elämäntilanteissa käteen jää saman verran rahaa, jos ajan arvo olisi muutettavissa markkoiksi. Esimerkiksi mies, joka on palkkatyössä ja ansaitsee 10 000 mk/kk, saa laskennallisesti saman hyödyn eli n. 5 830 mk (jossa ajan arvo mukana) kuin minkä saavat

- työtön, jonka palkka ennen työttömäksi joutumista oli n. 18 000 mk
- osa-aikaisella työtään jakanut, lähtöpalkkana n. 12 000 mk
- osa-aikaeläkeläinen, joka sai palkkaa kokopäivätyössä
- alle 13 000 mk
- eläkeläinen, jonka palkka oli alle 13 000 mk
- vuorotteltelija ei pääse näin suuriin vapaasti käytettävissä oleviin tuloihin, oli lähtöpalkka kuinka hyvä tahansa.

Edellä olevaa voi tulkita niin, että työttömän, jonka ansiosidonnainen päiväraha määräytyy 18 000 markan bruttopalkan mukaan ja jonka kotityölle ja vapaa-ajalle on annettu ko. markkamääräinen arvo, ei kannattaisi ottaa vastaan palkkatyötä, jossa bruttopalkka olisi alle 10 000 mk/kk. Vastaavasti kokopäivätyöntekijä 10 000 mk palkalla pääsee samoihin vapaasti käytettävissä oleviin tuloihin kuin työntekijä, joka on ansainnut 2 000 mk enemmän kuussa, mutta joka tekee nyt 50% työaikaa ja saa osa-aikaisää.

Yhdessä asuvat parit

Lähtökohtana ovat tilanteet, joissa molemmat ovat töissä tai joko nainen tai mies on työtön. Taulukossa 7 on esitetty ajan arvo eri yhdistelmissä.

Taulukko 7. Kotityön ja vapaa-ajan hyöty työssä ja työttömänä pariskunnalla

Kotityön ja vapaa-ajan arvo	Nainen työssä	Nainen työttömänä
Mies työssä	6 950	8 623
Mies työttömänä	8 378	10 051

Valottaaksemme tulotasojen ja tulonsiirtojärjestelmien vaikutusta olemme laskeneet perusasetelmaitaan kahdenlaisia esimerkkejä. Ensimmäisessä asetelmassa pariskunnalla on ollut alun perin samansuuruiset kuukausipalkat, ja vertailutilanteessa toinen jää työttömänä kotiin ansiosidonnaiselle työttömyyspäivärahalle.

Perustilanteet ovat:

- 2.1) Molemmat ovat työssä ja saavat samansuuruisia palkkaa 0 - 29 000 mk/kk.
- 2.2) Toinen on työssä ja ansaitsee 0 - 29 000 mk/kk ja toinen on työtön ja saa ansiosidonnaista työttömyysturvaa.

Esimerkeissä 2.3 ja 2.4 puolestaan on vakioitu toisen tulot, jotta voidaan verrata samapalkkaisen ja eripalkkaisen parin tilanteita. Vakioidun palkan määräksi valittiin 7 000 mk, jolloin myös toisen puolison ollessa hyvin pienituloinen saadaan näkyviin yleiseen asumistukeen (vuokra 2 500 mk/kk, 57 m²) ja toimeentulotukeen oikeutettuja tulotasoja. (Parit ovat tietenkin melko samatuloisia silloin, kun myös toisen puolison palkka on lähellä tuota 7 000 mk/kk). Tilanteet ovat:

- 2.3) Toinen saa 7 000 mk/kk palkkaa ja toinen ansaitsee 0 - 29 000 mk/kk
- 2.4) Toinen saa edelleen 7 000 mk/kk palkkaa mutta toinen joutuu ansiosidonnaiselle työttömyyspäivärahalle lähtöpalkasta 0 - 29 000 mk/kk.

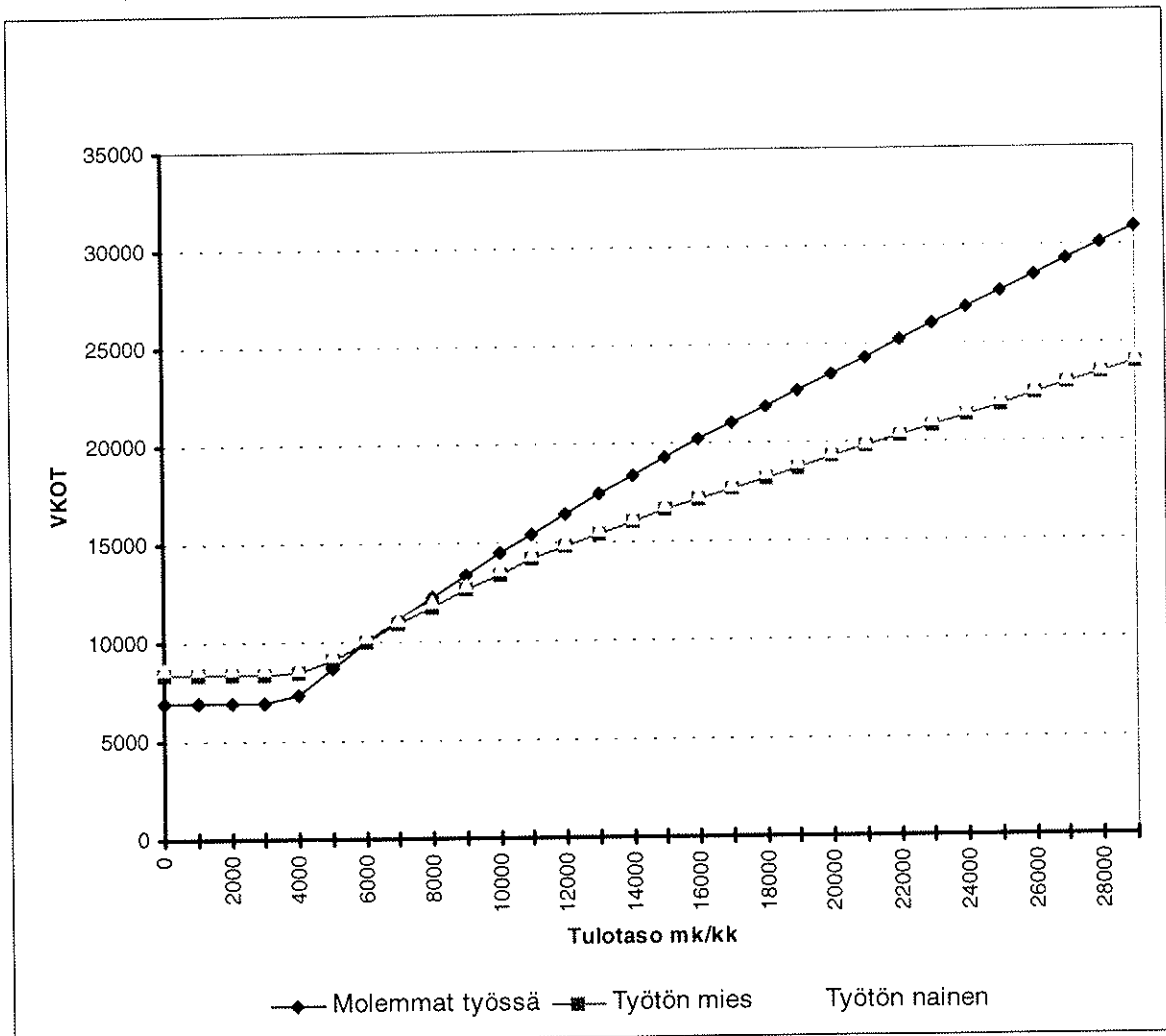
Taulukossa 8 on esitetty kynnyspalkat näistä erituloisen ja samatuloisen parin tilanteista.

Taulukko 8. VKOT samatuloisella ja erituloisella parilla

(Taulukko raportin liitteenä)

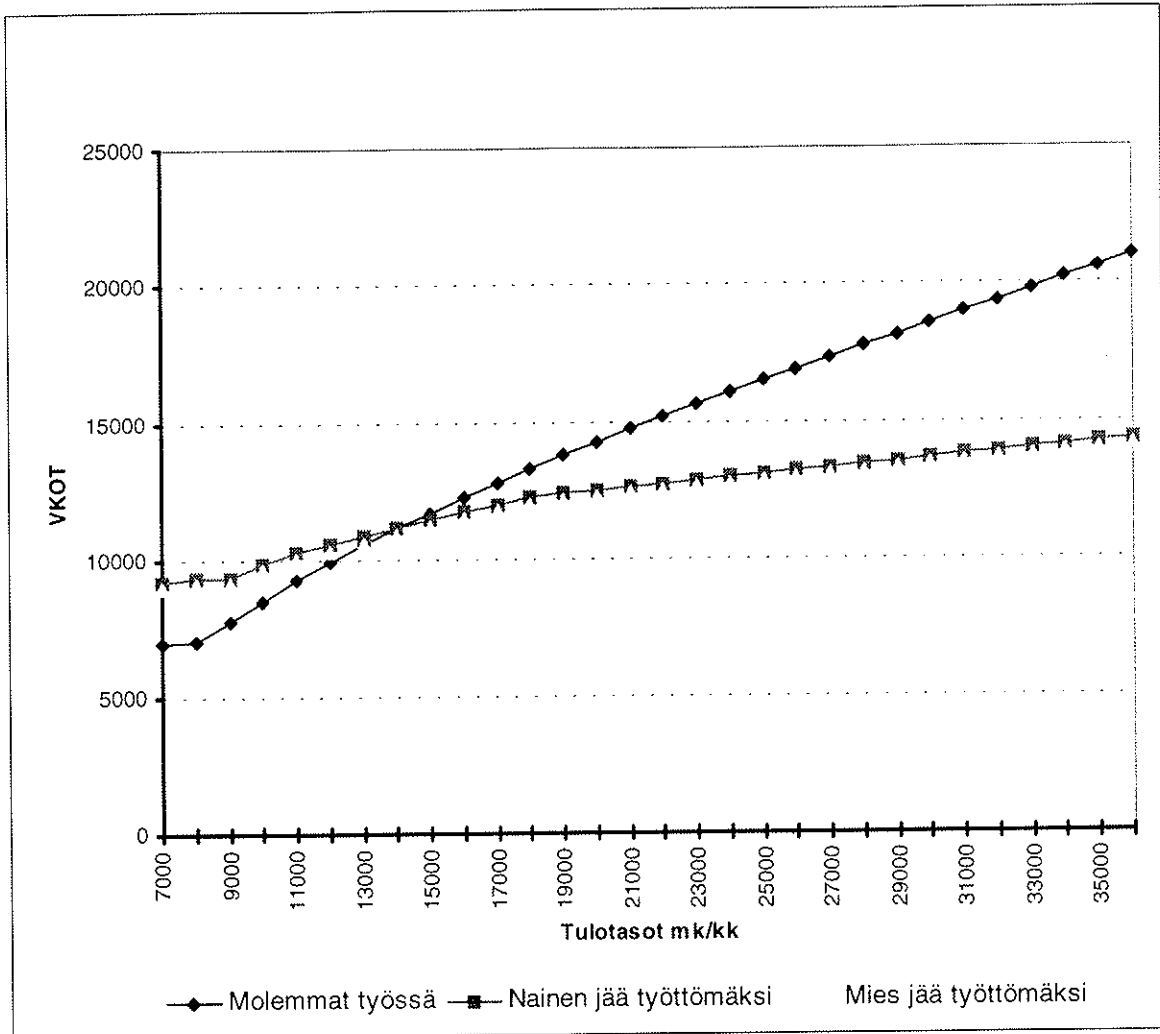
Samapalkkaisen parin kohdalla (kuvio 6) naisen ja miehen ajan arvon huomioiva kynnyspalkka on 12 000 mk/kk. Silloin kun molemmat ovat palkkatyössä yli 6 000 + 6 000 mk:n palkalla, ovat heidän vapaasti käytettävissä olevat tulonsa suuremmat kuin parilla, jossa toinen saa tuon 6 000 palkkaa, mutta toinen on ansiosidonnaisella työttömyyspäivärahalla. Ero naisen ja miehen kynnyspalkassa on vain 245 mk/kk.

Kuvio 6. Kotityön ja vapaa-ajan arvon merkitys VKOTiin samatuloisilla pareilla

Kuvion 7 mukaan, kun kotityön ja vapaa-ajan hyöty lasketaan, ei naisen kannata mennä töihin alle 7 000 mk:n palkalla (yhteisansiot 14 000 mk/kk) kun taas miehen kannattaa ottaa yli 6 000 mk:n kuukausipalkkainen työ (yhteisansiot 13 000 mk). (Toisellahan on oletettu vakio 7 000 mk palkkatuloja)

Kuvio 7. Kotityön ja vapaa-ajan arvon merkitys VKOTiin erituloisilla pareilla

Eripalkkaisten esimerkissä on huomattava, että verotus kohtelee yhteensä 16 000 mk/kk ansaitsevaa pariskuntaa eritavoin riippuen siitä onko tulo koostunut yhdistelmästä 5 000 mk ja 11 000 mk vai 7 500 mk ja 8 500 mk. Ankarinta verotus on, jos pariskunnasta toinen ansaitsee koko summan.

Elämäntilanteita joissa toinen jakaisi työtään, jäisi kokoaikaiselle tai osa-aikaiselle eläkkeelle ei ole erikseen laskettu yhdessä asuvan parin kohdalla. Näitä voi arvioida edellä lasketuista luvuista, jotka koskevat yksinasuvia. Ainoat erottavat tekijät, joka vaikuttaa kynnyispalkkoihin, kahden yksilön tai yhdessä

asuvan parin välillä, on yhdessäasuvien suhteessa pienemmän vuokran vaikutus yleiseen asumistukeen sekä toimeentulotuen eri normitus yhdessäasuille.

Nelihenkinen perhe: äiti, isä ja kaksi alle 3 vuotiasta lasta

Lapsiperheillä tulonsiirtojen ja esimerkiksi päivähoitojärjestelyjen eri yhdistelmät tuottavat suurimman kirjon erilaisia lopputuloksia, erityisesti silloin, kun kotityölle ja vapaa-ajalle lasketaan hinta.

Esimerkissämme perheellä on kaksi lasta, kumpikin alle kolmivuotiaita. Kumpikin on oikeutettu saamaan kunnallisen hoitopaikan. Useissa kunnissa alla kaksivuotiaiden lasten perheille maksetaan erityistä kunnallista hoitolisää, mutta kunnallistalouden kiristyessä näitä hoitolisiä on alettu karsia. Myös Tampereella hoitolisän tulevaisuus on avoin. Tästä syystä näissä laskelmissa Tampere-lisää ei oteta laskuihin mukaan.

Taulukossa 9 on koottu vapaasti käytettävissä olevat tulot tulotasoittain perheille, joissa puoliset ovat olleet samatuloisia. Tapaukset ovat:

3.1) Molemmat ovat työssä ja tulot kummallakin nousevat asteikolla 0 - 29 000 mk/kk. Lapset ovat kunnallisessa päivähoitossa. (Oletuksena on, että puoliset ovat työssäollessaan samapalkkaisia, vaikka tilastollisesti ajatellen tämä ei ole tavallinen tilanne. Naisten tulot ovat Suomessa 2/3 osaa miesten palkoista.)

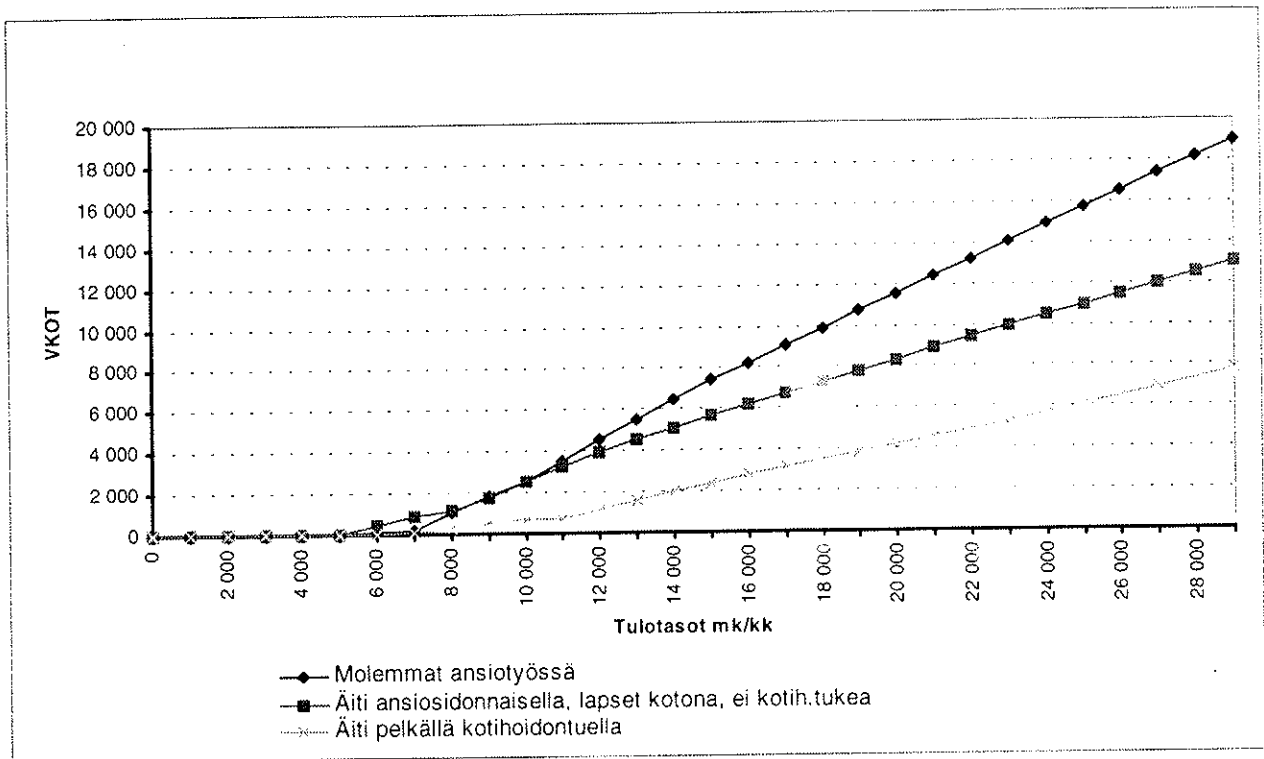
3.2) Toinen puolisoista on ansiotyössä ja tulot vaihtelevat 0 - 29 000 mk/kk: ssa. Toinen puolisoista on ansiosidonnaisella työttömyyspäivärahalla, joka on laskettu palkasta 0 - 29 000 mk/kk. Oletuksena on, että toisella puolisoista on työllisen ajankäyttö ja toisella työttömän. Lapset hoidetaan kotona, jolloin kunnallisen päivähoiton maksu poistuu.

3.3) Toinen puolisoista on työssä ja ansaitsee kuten edellä, mutta toinen saa vain kotihoidontukea. Oletuksena on, että miehellä on työllisen ajankäyttö ja naisella työttömän. Lapset hoidetaan kotona.

Taulukko 9. VKOT perheillä, joissa lähtöpalkat samat.

(Taulukko raportin liitteenä)

Kuvio 8. VKOT perheillä, kun toinen vanhemmista on kotona lasten kanssa joko työttömänä tai kotihoidontuella.

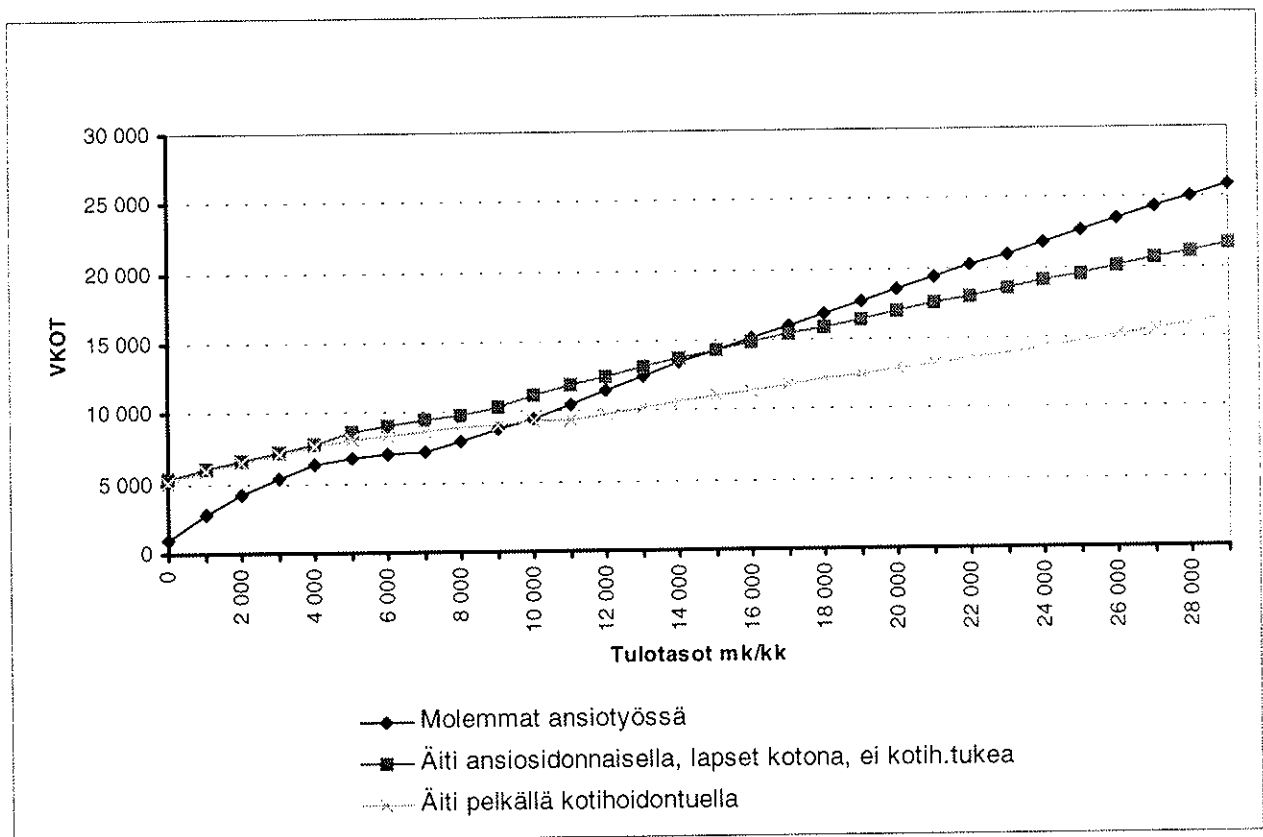
Asetelma on laskettu niin, että ansiotyötilanteessa molempien puolisoiden ansiotulot kasvavat tuhannen markan välein välillä 0-28000 mk/kk. Kun toinen puolisoista jää ansiosidonnaiselle työttömyysturvalle tai kotihoidontuella, hän saa etuutta laskelmassa perusoletuksena olevan ansiotulon perusteella. Asetelmasta selviää, että perhe elää toimeentulonormin alapuolella niissä tapauksissa, joissa molemmat ansaitsevat alle 7000 mk/kk. Perhe, jonka tulot koostuvat palkkatuloista ja kotihoidontuesta yltää normin samalla kohdalla: silloin, kun palkka on suurempi kuin 7000 mk/kk.

Kuviossa 8 näkyy tuloloukku tulotasolla 5000-8000 mk/kk henkeä kohden (10000-16000 mk/kk molemmilta vanhemmilta). Tällä välillä perhe, jossa toinen puolisoista on ansiosidonnaisella työttömyysturvan päivärahalla ja toinen palkkatyössä, saa vapaasti käytettävissä olevia tuloja vain hieman enemmän kuin perhe, jossa molemmat olisivat työssä 2 x 5000 – 8000 markan bruttutuloilla ja lapset olisivat kunnallisessa päivähoitossa.

Vasta silloin, kun puoliset saivat bruttopalkkatuloja 2 x 11000 mk/kk tai enemmän, heille jäisi enemmän rahaa käytettäväksi kuin perheessä, jossa toinen puolisoista on työtön.

Mainittakoon, että lasta kotona hoitava puoliso voi olla samaan aikaan sekä työttömyysturvaetuudella että kotihoidontuella. Tällöin työttömän saadaksesen työttömyysturvaa, on kuitenkin oltava työmarkkinoiden käytössä. Kotihoidontuen perusosa ja sisaruskorotus kuitenkin vähennetään työttömyysturvan määrästä. Kotihoidontuen lisäosaa saava ei missään tilanteessa soi saada työttömyysturvaa.

Kuvio 9: Isä, äiti ja kaksi lasta, ajan arvo on huomioitu. Äiti kotona lasten kanssa.

Asetelman laskentaperusta on sama kuin asetelmassa kahdeksan. Kun asetelmassa otetaan huomioon ajankäytön hinnoittelu, muodostuu tilanne selvästi erilaiseksi kuin edellisessä asetelmassa. Tilanne, jossa molemmat puoliset ovat työssä, on kotihoidontuki ja palkkatyövaihtoa "kannattavampi" vasta yli 10000 mk:n kuukausituloilla. Tilanne suosii työllistymistä vielä vähemmän ansiosidonnaisen päivärahan

tilanteessa, jossa kotona olleen äidin työllistyminen on laskennallisesti kannattavaa vasta, kun molempien kuukausitulot olisivat yli 15000 mk/kk.

III KOTITYÖN JA VAPAA-AJAN HINNOITTELUN ONGELMIA

Kotityön ja ehkä vielä selvemmin vapaa-ajan muuttaminen markoilla mitattavaksi työksi tai hyödyksi sisältää monenlaisia ongelmia. Esimerkiksi seuraavat kysymykset vaatisivat lisäselvityksiä:

- Kotityön vaativuus vaihtelee erilaisissa perheissä (työn vaikeusaste jne.). Kuinka tämä vaihtelevuus määritellään ja kuinka arvotetaan rahassa?
- Kotityön oikeaksi koettu hinta vaihtelee. Käytetäänkö laskelmissa ammattilaisen vai amatööriin palkkaa?
- Ovatko kotityö ja palkkatyö todella vaihdettavissa, kuten kynnyispalkan käsitteessä oletetaan?
- Kuinka useassa tapauksessa kynnyispalkan käsitteeseen sisältyvä piilo-oletus työttömyydestä omana valintana on oikeaan osuva?
- Voiko työttömyyden aiheuttamat ongelmat jättää huomiotta hinnoittelussa?
- Kuinka vaihtoehtoisesti työssäkäymisen kasvaneet kulut huomioidaan (matkat, työpaikkaruokailu, työvaatteet jne.)?
- Tulisiko jatkossa hinnoitella myös inhimillinen pääoma, jota työkokemus kartuttaa, ja jota vaille puolestaan työtön (yms.) jää, vaikka kotityöstä hyötyykin.

Esimerkki-laskelmat ja niiden tulokset jäävät tässä tarkoituksella alustaviksi. Taulukoissa esitettyjen lukujen ja kuvioiden pohjalta voi esittää monia huomioita ja kysymyksiä, joita tässä ei ole mahdollista tehdä. Esittämämme tulokset eivät ole ainoita mahdollisia, vaan pikemminkin alustavia.

On myös hyvä huomata, että eläketapauksia lukuunottamatta laskelmissa esitetyt elämäntilanteet ovat luonteeltaan lyhytaikaisia. Vuorottelukorvausta ja osa-aikalisää saa korkeintaan vuoden. Ansiosidonnaista työttömyysturvaa maksetaan useimmiten korkeintaan 500 arkipäivää, ja kotihoidontukea saa vain alle kolmivuotiaasta lapsesta.

Arkielämässä ei voi useinkaan ajatella laskelmissa esitettyjä tilanteita todellisina vaihtoehtoina, joista voisi valita.

Jatkossa pienen askeleen lähemmäksi käytännön elämää voi päästä sillä, että KOTO-mallissa voi muuttaa näitä markkamääräisiä suureita "oikeamman suuruisiksi". Tällaisen asetelman testaaminen ja

luotettavampien tulosten saaminen edellyttäisi todellisten perheiden haastattelemista. Tällä ei ylitetä kuitenkaan kaikkia ongelmia ja on helppo huomata, että laskelmien lähtökohdissa ja tuloksissa on paljon kiistelemisen aihetta. Tärkeä kysymys tämän tyyppisten teoreettisten laskeimien kohdalla onkin se, miten niitä tulkitaan ja mihin tuloksia käytetään.

Jos haluttaisiin tarkkaa tietoa siitä, milloin vaaka päätöksiä tehdessä kallistuu mihinkin suuntaan työelämän valinnoissa, olisi tiedettävä minkä suuruiseksi kotitalous itse määritteli hinnan kotityölleen ja vapaa-ajalleen. Sosiologisesti riittävän lähellä arkitotuutta olisi ehkä se, että määriteltäisiin ajankäyttöään toisiaan muistuttavista kotitalouksista joitakin tyyppitapauksia, joissa ajan arvo ja määrä vastaisivat tilastollisesti "todellisuutta". Joka tapauksessa jatkossa olisi hyvä tarkentaa arvioita tuntimääristä, joita kotityöhön tai vapaa-aikaan käytetään. Mitä ajankäytössä merkitsevät sukupuoli, ikä, elämäntilanne, lasten lukumäärä ja ikä, asumismuoto, työmatkojen pituus tai moni muu tekijä.

Ajan arvottamisessa voisi avuksi ottaa kaavan, jossa ajan arvo muuttuisi esimerkiksi logaritmisesti niin, että mitä vähemmän aikaa on käytettävissä työn ulkopuolella, sitä kalliimpaa se on. Asetelmassa voisi ottaa huomioon myös sen, että liian suuri vapaa-ajan määrä saattaa muodostua kärsimykseksi - tämä on itseasiassa on useiden työttömien arkitodellisuutta. Kaavassa voisi huomioida myös palkkatason: ihminen arvioi vapaa-aikansa hinnan suhteessa rahamäärään, jonka voi saada tekemällä työtä.

Kotityön ja vapaa-ajan arvoa laskettaessa liikutaan poliittisesti, sosiaalipoliittisesti ja kansantaloudellisesti merkittävillä ja aroilla alueilla. Eri intressiryhmillä ja eri arvomaailmoissa on omat kriteerinsä määritettäessä sitä, millä ehdoilla kotityön ja vapaa-ajan hyödyn huomioivat laskelmat ovat käyttökelpoisia.

IV LOPUKSI

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka työn ja vapaa-ajan arvottaminen vaikuttavaa ns. kannustinloukkuihin tai tuloloukkuihin. Vaikka laskelmien perustana oleva tutkimusaineisto onkin vuodelta 1987 ja vaikka selvityksen lähtökohtana onkin se, että henkilö jää vapaaehtoisesti työstä, osoittavat laskelmat kuitenkin sen, että laskennalliset erät syventävät tuloloukkuja.

Lisäksi ne tulotasot, joissa työn vastaanottaminen kannattaa, nousevat kaikissa laskelmien tapauksissa.

LÄHTEET:

Hermansson, Koistinen, Lehtonen & Suoranta: Yksi työ – kaksi tekijää. Tutkimus osa-aikalisjärjestelmän taloudellisista, sosiaalisista ja työllisyysvaikutuksista. Kuntaliitto 1996.

Ruuskanen, Olli-Pekka: Laskelmia ajankäytön muutosten vaikutuksesta työttömyysioukkun. 2. Versio. 24.1.1997. HKKK. (moniste)

Ruuskanen, Olli-Pekka: Menetetyn ajan arvon huomioivat nettokorvausasteet ja kynnyispalkat. ETLA, Keskusteluaiheita - Discussion papers No 588. (3.3.1997)

Vartia Pentti – Ruuskanen Olli-Pekka: Kotityö työttömyyden kääntöpuoli, Helsingin Sanomat 26.10.1997

TAULUKOT:

Taulukko 1: Työssäkäyvän ja työttömän ajankäyttö

Taulukko 2. Miehen ja naisen kotityöhön ja vapaa-aikaan keskimäärin käyttämät tunnit kuukaudessa

Taulukko 3. Työllisen ja työttömän tulot ja menot tulotasoilla 5 000 mk/kk ja 10 000 mk/kk

Taulukko 4 Esimerkkitapausten lukumäärät Suomessa

Taulukko 5. Vapaasti käytettävissä olevat tulot naisella ja miehellä työssä, työttömänä, vuorotteluvapaalla, osa-aikalisällä ja -eläkkeellä ja työeläkkeellä ilman ajan hinnoittelua ja ajan hinnoittelun kanssa.

Taulukko 6. Kotityön ja vapaa-ajan hyöty työssä ja työttömänä miehellä ja naisella

Taulukko 7. Kotityön ja vapaa-ajan hyöty työssä ja työttömänä pariskunnalla

Taulukko 8. VKOT samatuloisella ja erituloisella parilla

Taulukko 9. VKOT perheillä, joissa lähtöpalkat samat.

KAAVIOT:

Kuvio 1: Työssäkäyvän ajankäyttö

Kuvio 2: Työttömän ajankäyttö

Kuvio 3: Vapaasti käytettävissä olevat tulot naisella ja miehellä ilman ajan hinnoittelua

Kuvio 4: Naisen kynnyispalkat, kun ajan arvo on huomioitu.

Kuvio 5: Miehen kynnyispalkat, kun ajan arvo on huomioitu.

Kuvio 6: Kotityön ja vapaa-ajan arvon merkitys VKOTiin samatuloisilla pareilla

Kuvio 7: Kotityön ja vapaa-ajan arvon merkitys VKOTiin erituloisilla pareilla

Kuvio 8: VKOT perheillä, kun toinen vanhemmista on kotona lasten kanssa joko työttömänä tai kotihoidontuella.

Kuvio 9: Isä, äiti ja kaksi lasta, ajan arvo on huomioitu. Äiti kotona lasten kanssa.

YHTEENVETO**KOTITALOUDEN TULOT JA MENOT**

	Asiakas	
	Käsitteli	
Koto/-----		0
HENKILÖITÄ TALOUDESSA		0
Aikuisia		2
Lapsia		2
Vapaa-ajan- ja kotityöntulot		6 950
	Kk:ssa	V:ssa
ANSIOTULOT YHTEENSÄ, MK	6 000	72 000
Miehen ansiotulot päätoimesta	6 000	72 000
Naisen ansiotulot päätoimesta	0	0
Kolmannen aikuisen ansiotulot	0	0
Muut ansiotulot + OA-palkat	0	0
Pääomatulot	0	0
Kustannus työnantajalle	1 302	15 624
SAADUT TULONSIIRROT YHTEENSÄ, MK	5 433	65 190
Työttömyyteen liittyvät korvaukset	3 290	39 474
(Työttöm.turva, työm.tuki, osa-aikaisä, vuorottelukorvaus)	3 290	39 474
Peruspvr./työmarkkinatuen pvr./ Osa-aikaisä	3 290	39 474
Ansiopäiväraha	0	0
Vuorotteluvapaaseen liittyvä veroton ammattikoulutusraha	0	0
Sairautsurva	0	0
Sairauspäiväraha	0	0
Tapaturmavakuutuksen päiväraha	0	0
Eläketurva	0	0
Yksilöeläkkeet	0	0
Kansaneläkkeet	0	0
Työeläke	0	0
Perhe-eläkkeet	0	0
Yleinen perhe-eläke	0	0
Tapaturmaeläke	0	0
Opintotuki	0	0
Opintoraha/Aikuisopintoraha	0	0
Opintolaina	0	0
Ammattikoulutusraha	0	0
Perhetuki	1 192	14 304
Lapsilisät	1 192	14 304
Vanhempainraha	0	0
Elatusapu ja -tuki, lapsen hoitotuki	0	0
Kotihoidontuki	0	0
Asuminen	951	11 412
Yleinen asumistuki	951	11 412
Opiskelijoiden asumislisä	0	0
Eläkeläisten asumistuki	0	0
	Kk:ssa	V:ssa
BRUTTOTULOT YHTEENSÄ, MK	11 433	137 190
MAKSETUT TULONSIIRROT YHTEENSÄ, MK	2 171	26 055
TEL-maksu mk+Työttöm.vak.maksu mk	348	4 176
Valtion tulovero+Pakkolaina	151	1 814
Kunnallisvero	1 387	16 639
Kirkollisvero	131	1 566
Sosiaaliturvamaksut	155	1 860
Varallisuusvero	0	0
Pääomatulon verotus mk+kiinteistövero mk	0	0
KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT TULOT, MK	9 261	111 135
Toimeentulotuen nettotulot mk	9 261	111 135
VÄLTÄMÄTTÖMÄT MENOT YHTEENSÄ, MK	9 069	108 832
Toimeentulotukeen oikeutetut menot	5 840	70 080
Muut harkinnanvaraiset menot	0	0
Asumismenot	3 000	36 000
Käyttömenot	3 000	36 000
Pääomamenot	0	0
Lasten päivähoitomaksut	229	2 752
Kotipalvelumaksut	0	0
Laitoshoitomaksut	0	0
	Kk:ssa	V:ssa
VAPAASTI KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT TULOT, MK	191	2 304
Toimeentulotukinormin mukaan	0	0

Taulukko 8: VKOT samatuloisella ja erituloisella parilla

Samatuloinen pariskunta		Erituloinen pariskunta		Erituloinen pariskunta, toisella vakio lähtöpalkka 7 000 mk	
Vapaasti käytettävissä olevat tulot mk pariskunnalla	Vapaasti käytettävissä olevat tulot + aika, pariskunta	Vapaasti käytettävissä olevat tulot mk pariskunnalla	Vapaasti käytettävissä olevat tulot + aika, pariskunta	Vapaasti käytettävissä olevat tulot mk pariskunnalla	Vapaasti käytettävissä olevat tulot + aika, pariskunta
0	1000	0	1000	0	1000
1000	2000	1000	2000	1000	2000
2000	3000	2000	3000	2000	3000
3000	4000	3000	4000	3000	4000
4000	5000	4000	5000	4000	5000
5000	6000	5000	6000	5000	6000
6000	7000	6000	7000	6000	7000
7000	8000	7000	8000	7000	8000
8000	9000	8000	9000	8000	9000
9000	10000	9000	10000	9000	10000
10000	11000	10000	11000	10000	11000
11000	12000	11000	12000	11000	12000
12000	13000	12000	13000	12000	13000
13000	14000	13000	14000	13000	14000
14000	15000	14000	15000	14000	15000
15000	16000	15000	16000	15000	16000
16000	17000	16000	17000	16000	17000
17000	18000	17000	18000	17000	18000
18000	19000	18000	19000	18000	19000
19000	20000	19000	20000	19000	20000
20000	21000	20000	21000	20000	21000
21000	22000	21000	22000	21000	22000
22000	23000	22000	23000	22000	23000
23000	24000	23000	24000	23000	24000
24000	25000	24000	25000	24000	25000
25000	26000	25000	26000	25000	26000
26000	27000	26000	27000	26000	27000
27000	28000	27000	28000	27000	28000
28000	29000	28000	29000	28000	29000
29000	30000	29000	30000	29000	30000
30000	31000	30000	31000	30000	31000
31000	32000	31000	32000	31000	32000
32000	33000	32000	33000	32000	33000
33000	34000	33000	34000	33000	34000
34000	35000	34000	35000	34000	35000
35000	36000	35000	36000	35000	36000
36000	37000	36000	37000	36000	37000
37000	38000	37000	38000	37000	38000
38000	39000	38000	39000	38000	39000
39000	40000	39000	40000	39000	40000
40000	41000	40000	41000	40000	41000
41000	42000	41000	42000	41000	42000
42000	43000	42000	43000	42000	43000
43000	44000	43000	44000	43000	44000
44000	45000	44000	45000	44000	45000
45000	46000	45000	46000	45000	46000
46000	47000	46000	47000	46000	47000
47000	48000	47000	48000	47000	48000
48000	49000	48000	49000	48000	49000
49000	50000	49000	50000	49000	50000
50000	51000	50000	51000	50000	51000
51000	52000	51000	52000	51000	52000
52000	53000	52000	53000	52000	53000
53000	54000	53000	54000	53000	54000
54000	55000	54000	55000	54000	55000
55000	56000	55000	56000	55000	56000
56000	57000	56000	57000	56000	57000
57000	58000	57000	58000	57000	58000
58000	59000	58000	59000	58000	59000
59000	60000	59000	60000	59000	60000
60000	61000	60000	61000	60000	61000
61000	62000	61000	62000	61000	62000
62000	63000	62000	63000	62000	63000
63000	64000	63000	64000	63000	64000
64000	65000	64000	65000	64000	65000
65000	66000	65000	66000	65000	66000
66000	67000	66000	67000	66000	67000
67000	68000	67000	68000	67000	68000
68000	69000	68000	69000	68000	69000
69000	70000	69000	70000	69000	70000
70000	71000	70000	71000	70000	71000
71000	72000	71000	72000	71000	72000
72000	73000	72000	73000	72000	73000
73000	74000	73000	74000	73000	74000
74000	75000	74000	75000	74000	75000
75000	76000	75000	76000	75000	76000
76000	77000	76000	77000	76000	77000
77000	78000	77000	78000	77000	78000
78000	79000	78000	79000	78000	79000
79000	80000	79000	80000	79000	80000
80000	81000	80000	81000	80000	81000
81000	82000	81000	82000	81000	82000
82000	83000	82000	83000	82000	83000
83000	84000	83000	84000	83000	84000
84000	85000	84000	85000	84000	85000
85000	86000	85000	86000	85000	86000
86000	87000	86000	87000	86000	87000
87000	88000	87000	88000	87000	88000
88000	89000	88000	89000	88000	89000
89000	90000	89000	90000	89000	90000
90000	91000	90000	91000	90000	91000
91000	92000	91000	92000	91000	92000
92000	93000	92000	93000	92000	93000
93000	94000	93000	94000	93000	94000
94000	95000	94000	95000	94000	95000
95000	96000	95000	96000	95000	96000
96000	97000	96000	97000	96000	97000
97000	98000	97000	98000	97000	98000
98000	99000	98000	99000	98000	99000
99000	100000	99000	100000	99000	100000

Taulukko 9: VKOT perheillä, joissa puolisoiden lähtöpäivät ovat samat																														
Kaksi lasta, isä ansiotyössä koko ajan																														
Ei ajan arvotusta																														
	0	1 000	2 000	3 000	4 000	5 000	6 000	7 000	8 000	9 000	10 000	11 000	12 000	13 000	14 000	15 000	16 000	17 000	18 000	19 000	20 000	21 000	22 000	23 000	24 000	25 000	26 000	27 000	28 000	29 000
Molennat ansiotyössä	0	0	0	0	0	0	110	218	1 021	1 818	2 567	3 517	4 499	5 480	6 442	7 386	8 243	9 074	9 906	10 737	11 568	12 400	13 231	14 062	14 893	15 716	16 528	17 344	18 164	18 985
Äiti ansiotyössä, lapset kotona, ei kolm. tukaa	0	0	0	0	0	0	432	842	1 147	1 748	2 537	3 273	3 893	4 498	5 093	5 679	6 221	6 751	7 280	7 810	8 339	8 867	9 394	9 922	10 441	10 953	11 460	11 968	12 479	12 990
Äiti peikkailä kotohoidonmuella	0	0	0	0	0	0	0	58	292	504	672	705	1 136	1 567	1 987	2 399	2 768	3 123	3 479	3 834	4 190	4 545	4 901	5 273	5 688	6 100	6 506	6 913	7 324	7 734
Ajan arvoitus mukana																														
	0	1 000	2 000	3 000	4 000	5 000	6 000	7 000	8 000	9 000	10 000	11 000	12 000	13 000	14 000	15 000	16 000	17 000	18 000	19 000	20 000	21 000	22 000	23 000	24 000	25 000	26 000	27 000	28 000	29 000
Molennat ansiotyössä	967	2 763	4 233	5 386	6 411	6 765	7 060	7 168	7 971	8 768	9 517	10 467	11 449	12 430	13 392	14 336	15 193	16 024	16 856	17 687	18 518	19 350	20 181	21 012	21 843	22 666	23 478	24 294	25 114	25 935
Äiti ansiotyössä, lapset kotona, ei kolm. tukaa	5 319	6 119	6 661	7 249	7 826	8 565	9 055	9 465	9 770	10 371	11 160	11 896	12 516	13 121	13 716	14 302	14 844	15 374	15 903	16 430	16 962	17 490	18 017	18 545	19 064	19 576	20 083	20 591	21 102	21 613
Äiti peikkailä kotohoidonmuella	5 099	5 996	6 519	7 095	7 615	8 035	8 394	8 681	8 915	9 127	9 295	9 328	9 799	10 190	10 610	11 022	11 391	11 746	12 102	12 457	12 813	13 168	13 524	13 896	14 311	14 723	15 129	15 536	15 947	16 357
Kaksi lasta, äiti ansiotyössä koko ajan																														
Ei ajan arvotusta																														
	0	1 000	2 000	3 000	4 000	5 000	6 000	7 000	8 000	9 000	10 000	11 000	12 000	13 000	14 000	15 000	16 000	17 000	18 000	19 000	20 000	21 000	22 000	23 000	24 000	25 000	26 000	27 000	28 000	29 000
Molennat ansiotyössä	0	0	0	0	0	0	110	218	1 021	1 818	2 567	3 517	4 499	5 480	6 442	7 386	8 243	9 074	9 906	10 737	11 568	12 400	13 231	14 062	14 893	15 716	16 528	17 344	18 164	18 985
Isä ansiotyössä, lapset kotona, ei kolm. tukaa	0	0	0	0	0	0	432	842	1 147	1 748	2 537	3 273	3 893	4 498	5 093	5 679	6 221	6 751	7 280	7 810	8 339	8 867	9 394	9 922	10 441	10 953	11 460	11 968	12 479	12 990
Isä peikkailä kotohoidonmuella	0	0	0	0	0	0	0	58	292	504	672	705	1 136	1 567	1 987	2 399	2 768	3 123	3 479	3 834	4 190	4 545	4 901	5 273	5 688	6 100	6 506	6 913	7 324	7 734
Ajan arvoitus mukana																														
	0	1 000	2 000	3 000	4 000	5 000	6 000	7 000	8 000	9 000	10 000	11 000	12 000	13 000	14 000	15 000	16 000	17 000	18 000	19 000	20 000	21 000	22 000	23 000	24 000	25 000	26 000	27 000	28 000	29 000
Molennat ansiotyössä	967	2 763	4 233	5 386	6 411	6 765	7 060	7 168	7 971	8 768	9 517	10 467	11 449	12 430	13 392	14 336	15 193	16 024	16 856	17 687	18 518	19 350	20 181	21 012	21 843	22 666	23 478	24 294	25 114	25 935
Isä ansiotyössä, lapset kotona, ei kolm. tukaa	5 074	5 974	6 436	7 004	7 581	8 320	8 810	9 220	9 525	10 126	10 915	11 651	12 271	12 876	13 471	14 057	14 599	15 129	15 658	16 188	16 717	17 245	17 772	18 300	18 819	19 331	19 838	20 346	20 857	21 368
Isä peikkailä kotohoidonmuella	4 854	5 711	6 274	6 850	7 370	7 790	8 149	8 436	8 670	8 882	9 050	9 083	9 514	9 945	10 365	10 777	11 146	11 501	11 857	12 212	12 568	12 923	13 279	13 651	14 066	14 478	14 894	15 291	15 702	16 112

ELINKEINOELÄMÄN TUTKIMUSLAITOS (ETLA)
THE RESEARCH INSTITUTE OF THE FINNISH ECONOMY
LÖNNROTINKATU 4 B, FIN-00120 HELSINKI

Puh./Tel. (09) 609 900
Int. 358-9-609 900
<http://www.etla.fi>

Telefax (09) 601753
Int. 358-9-601 753

KESKUSTELUAIHEITA - DISCUSSION PAPERS ISSN 0781-6847

- No 605 MARKKU KOTILAINEN, Construction in the Nordic Countries. 13.06.1997. 27 p.
- No 606 REIJA LILJA, Similar Education - Different Career and Wages? 30.06.1997. 38 p.
- No 607 RITA ASPLUND, Private vs. Public Sector Returns to Human Capital in Finland. 08.08.1997. 68 p.
- No 608 PETRI ROUVINEN, Suomi - Euroopan kilpailukykyisin? 08.08.1997. 9 s.
- No 609 AIJA LEIPONEN, Yritysten osaamisintensivisyys ja kansainvälistyminen. 08.08.1997. 27 s.
- No 610 MIKA PAJARINEN, Ulkomaiset suorat sijoitukset ja ulkomaalaisomistus Suomessa: katsaus historiaan ja viimeaikaiseen kehitykseen. 19.08.1997. 48 s.
- No 611 JYRKI RUUTU, Suomalainen työehtosopimusjärjestelmä, palkat ja inflaatio. 20.08.1997. 44 s.
- No 612 MIKA MALIRANTA, Plant Productivity in Finnish Manufacturing. Characteristics of high productivity plants. 22.08.1997. 43 p.
- No 613 PETRI ROUVINEN - PEKKA YLÄ-ANTTILA, Konkurrenskraften i Norden. 08.09.1997. 21 s.
- No 614 HANNU HERNESNIEMI, Toimialojen tuotannon kasvun työllisyysvaikutukset Suomessa vuosina 1980 - 1996. 09.09.1997. 31 s.
- No 615 ATRO MÄKILÄ, Elintarviketeollisuuden osaamistarpeiden ennakointi - kyselytutkimus. 19.09.1997. 41 s.
- No 616 SEPPO LAAKSO, Asuntojen hinnat ja asuntojen ominaisuuksien kysyntä pääkaupunkiseudun asuntomarkkinoilla. 22.09.1997. 16 s.
- No 617 ELISABETH HELANDER, Finland's Research Clusters: Important Assets for a New Member of The European Union. 25.09.1997. 10 p.
- No 618 ATRO MÄKILÄ, Vakuutusyhtiöiden osaamistarpeiden ennakointi - kyselytutkimus. 30.09.1997. 28 s.

- No 619 RITA ASPLUND, The Disappearing Wage Premium of Computer Skills. 03.10.1997. 22 p.
- No 620 ERKKI KOSKELA - MARKKU OLLIKAINEN, Optimal Public Harvesting in an Economy with Multiple-use Forestry. 13.10.1997. 26 p.
- No 621 WANG HUIJIONG - LI SHANTONG, Prospects and Problems of China's Economy. 06.10.1997. 38 p.
- No 622 BIRGITTA BERG-ANDERSSON, Comparative Evaluation of Science & Technology Policies in Lithuania, Latvia and Estonia. 08.12.1997. 76 p.
- No 623 MARKKU KOTILAINEN, Etelä-Suomen talousnäkymät vuosina 1997-2001. 12.12.1997. 10 s.
- No 624 JOHANNA POHJOLA, CO₂-päästöjen vähentämisen kansantaloudelliset vaikutukset: Tuloksia polttoainerakenteen muutokset huomioonottavasta CGE-mallista. 18.12.1997. 52 s.
- No 625 JANNE HAKALA, Osakeomistuksen jakautuminen suomalaisissa pörssiyhtiöissä. 31.12.1997. 84 s.
- No 626 ANNE ERONEN, Yrityksen henkisen pääoman arviointi - malleja ja tunnuslukuja. 12.01.1998. 40 s.
- No 627 MARKKU KOTILAINEN, Economic Policy in EMU. 12.01.1998. 12 p.
- No 628 COLIN HAZLEY- INKERI HIRVENSALO, Barriers to Foreign Direct Investment in the Baltic Sea Region. 02.02.1998. 92 p.
- No 629 OLAVI RANTALA, Asuntokysyntään vaikuttavat tekijät ja sen kehitys talouden pitkän ajan kasvu-uralla. 29.01.1998. 60 s.
- No 630 PEKKA VALKONEN, Mitä suomalaisten yritysten patentointi kertoo kemian teknologian tasosta?
- No 631 SOILI LEHTONEN - EERO LAESTERÄ, Kannattaako kotityö? Kotityön ja vapaa-ajan hinnoittelu ja tulonsiirtojärjestelmien yhteisvaikutus eri tulotasoilla. 26.02.1998. 33 s.
- No 632 DAINIUS BERNOTAS - ARVYDAS GUOGIS - ROMAS LAZUTKA, Social Security in Lithuania: A Review. 27.02.1998. 27 p.
- No 633 AUDRONE MORKUNIENE, The Lithuanian Pension System and Alternatives for the Future. 27.02.1998. 25 p.

Elinkeinoelämän Tutkimuslaitoksen julkaisemat "Keskusteluaiheet" ovat raportteja alustavista tutkimustuloksista ja väliraportteja tekeillä olevista tutkimuksista. Tässä sarjassa julkaistuja monisteita on mahdollista ostaa Taloustieto Oy:stä kopiointi- ja toimituskuluja vastaavaan hintaan.

Papers in this series are reports on preliminary research results and on studies in progress. They are sold by Taloustieto Oy for a nominal fee covering copying and postage costs.